

som f.eks. den om Grundtvigs indlæg om religionsfriheden (s. 253-255). Det er alt sammen fornemt arbejde, som gør forskningscenteret ære.

Mogens Müller

Sturla J. Stålsett (red.)

Spirits of Globalization. The Growth of Pentecostalism and Experiential Spiritualities in a Global Age. London: SCM Press 2006. X + 229 s. £ 25.

Sturla Stålsett har i *Spirits of Globalization* samlet et antal artikler fra et forskerseminar afholdt på Oslo Universitet i 2004, forfattet af mere og mindre kendte forskere i global pentakostalisme, hvor den underliggende metodologiske ide er at forbinde globaliseringsteori og kritikken af neokapitalismen med studiet af pentakostalisme. Antologiens bidrag spænder fra den internationalt kendte forsker i pentakostalisme Harvey Cox, forfatter til den klassiske *Fire from Heaven* fra 1996, og til mere ukendte forskere. I sit eget bidrag til antologien forsøger Stålsett at argumentere for en sammenhæng mellem globalisering og pentakostal spiritualitet. Han antyder, at der er en sammenhæng mellem neokapitalismens og pentakostalismens fælles fremhævelse af begæret som grundlæggende og deres fælles offerlogik. Begge anerkender begæret efter succes som reelt. I neokapitalismen er offerlogikken fremherskende hvor markedet bliver guddommeliggjort og menneskeskæbner må bøje sig for mammon for at opnå succes; i pentakostalismen er offerlogikken fremherskende som udtryk for sand og inderliggjort tro, og offeret betegner indgåelsen af en gensidig kontrakt med Gud om fremgang og sundhed. Stålsetts teologiske kritik er en fremhævelse af muligheden for en "korsets pneumatologi" uafhængigt af offerlogikken.

Opkomsten af globale religiøse fællesskaber finder jeg yderst interessant, og en klarlæggelse af disse fællesskabers mulighedsbetingelser (kommunikation) og produkter (religiøse forestillinger) er et udforsket, men lovende område. Men netop fordi området er så nyt er der efter min mening brug for et solidt teoretisk fundament. Her er antologien helt utilstrækkelig, for det bliver ikke på noget tidspunkt gjort klart, hvad forfatterne forstår ved transnationale fællesskaber eller ved noget så fundamentalt som 'globalisering'. Det problematiske i denne udeladelse er, at globaliseringsteori ikke er en entydig størrelse, men at der findes en mængde forskellige teorier som hver især fokuserer på forskellige processer – økonomiske, politiske, kulturelle og systemteoretiske. Den manglende teoretiske enighed kommer især til udtryk i en antagelse, som synes almindelig hos flere forfattere, nemlig at pentakostal kristendom er en hegemonisk form for kristendom, som er religionspsykologisk skadelig og teologisk betænkelig. En grundlæggende refleksion over *hvilke* former for globaliseringsteori, der er nyttige i forståelsen af pentakostal kristendoms udbredelse, ville måske have forhindret nogle forfatteres forhastede konklusioner.

Grundlæggende er det derfor spørgsmålet, hvor det interessante i undersøgelsen tænkes at ligge: er det interessante en påvisning af, at der er en sammenhæng mellem en form for religiøs kultur og bestemte økonomisk-politiske forståelser eller er det interessante, at der er sammenhæng mellem *bestemte* former for global neokapitalisme og bestemte former for pentakostalisme? Hvad der derimod kunne have været nyt og provokerende var en nagelfast påvisning af forholdet mellem bestemte pentakostale kirker, bestemte teologiske diskurser, bestemte globale økonomiske strømme og bestemte politiske partier. Men min indvending er netop, at forfatterne desværre stiller sig tilfreds med antydningerne om en forbindelse og ikke leverer det håndfaste bevis!

Fundamentalt set så sympatiserer jeg således med projektet, hvad angår studieobjektet. Men samtidig kunne jeg ønske mig en mere avanceret teoretisk refleksion over, hvordan globaliseringsteorier kan bidrage til at forstå deterritorialiserede og detraditionaliserede former for religion. Et følgende skridt kunne så være at forbinde denne refleksion med en empirisk analyse af de økonomiske dispositioner, som denne religiøsitet ser ud til at medføre, og sammenligne dem med den moderne økonomiske filosofi, som vi kender som neokapitalisme. Mine kritiske bemærkninger bør derfor ikke afholde nogen fra at lade sig udfordre og inspirere af denne samling essays om profittens trøsteord, som hermed anbefales.

Jonas Adelin Jørgensen

Martin Schwarz Lausten

Peder Palladius. Sjællands første lutherske biskop. Forlaget Alfa. København 2006. 175 s. Kr. 218.

I slutningen af sin bog om Sjællands første lutherske biskop Peder Palladius 1503-1560, som indgår i forlaget Alfas populariserende serie om kirkehistoriske personligheder, skriver Martin Schwarz Lausten konkluderende: "Peder Palladius var en fremragende administrator, en habil teolog, skarp polemiker, pædagogisk og underholdende som folkeopdrager og myreflittig. Sammen med kongen Christian den 3. grundlagde han den evangelisk-lutherske kirke i Danmark (158)."

Den anakronistiske betegnelse "evangelisk-luthersk" er uheldig; men ellers sammenfatter citatet de foregående siders beretning om Palladius med substantiverne administrator, teolog osv. og røber med adjektiverne fremragende, habil osv forfatterens fascination for Sjællands første lutherske biskop. Schwarz Lausten citerer gennem hele bogen flittigt fra Palladius' skrifter, både de danske og latinske, alle citater oversatte til nutidsdansk, og giver således læseren et spændende indblik i den palladiske tankeverden. Der citeres især fra Visitatsbogen, i forfatterens egen fremragende oversættelse fra 2003, men også andre skrifter kommer til orde, f. eks. Palladius' dogmatiske hovedværk om boden og retfærdiggørelsen.